

What Haftorah Should Be Recited for Shabbat Rosh Chodesh Av

By: Rabbi Noah Gradofsky

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א - עמוד ב

... ראש חדש שחל להיות בשבת מפטירין + ישעיהו ס"ו+ והיה מדי חדש בחדשו. חל להיות באחד בשבת, מאתמול מפטירין + שמואל א' כ' + ויאמר לו יהונתן מחר חדש. אמר רב הונא [עמוד ב] ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין + ישעיהו א' + חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי היו עלי לטרח. ...

In this Gemara, which lists haftorot for holidays and the like, רב הונא prescribes Isaiah 1:14 ("My soul abhors your New Moons and Festivals.") for שבת ראש חדש אב. For other months, the Haftorah would be "והיה מדי חודש" (Isaiah 66:23, often referred to be they first words of that Haftorah "השמים כסאי," Isaiah 66:1)

Note that שרירי גאון and Tosafot below presume that the intent is for this Haftorah to start with Isaiah 1:10 ("Chazon"). As it is highly unlikely that one would prescribe the same Haftorah two weeks in a row, it would seem that this prescription is inconstant with the practice of reading "Chazon" on the Shabbat before Tisha b'Av. Perhaps the Talmud presents an earlier practice of reading Chazon for שבת ראש חודש אב, but eventually the practice morphed into having Chazon recited on the Shabbat before Tisha b'Av. Ramba"m's ruling below may support this hypothesis.

Note: The Vilna Shas has this statement as being from רב הונא. It is "א"ר ייודה בריה דרב שמועל" in many manuscripts, see דקדוקי סופרים. This seems to be the text before some of the r1:abbis sited below.

תשובות הגאונים - הרכבי סימן כב

Per שרירא גאון, מגילה לא: on אוצר הגאונים

ושש' הא דאמי' רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמא דרב ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי. מהיכן מתחילין ולהיכן גומרין. ולשבת אחרת שהוא ערב תשעה באב במה מפטירין. כך אנו נהוגין שמתחילין חזון ישעיהו והיו הראשונים מסימין אותה אם תאבו ושמעתם. ועכשו מרויחין בה עד בית יעקב לכו ונלכה בי יי'. ולשבת אחרת שהוא ערב תשעה באב כך מנהגינו כולנו להפטיר עמדו על דרכים. ויש שמפטירין משא גיא חזיון וגי':

The questioner seems to realize that the prescription in the Gemara for שבת ראש חודש אב would create a redundancy for the Haftorah for "Shabbat Chazon." The Gaon indicates that on שבת the Talmud is prescribing as the Haftorah Isaiah 1:1 (starting with "Chazon") through 1:19, although common practice extended this recitation to Isaiah 2:5. For the Shabbat before Tisha b'Av the practice is to read Jeremiah 6:16 and following (עמדו על דרכים), although others had the practice to read Isaiah 22:1 and following (משא גיא חזיון).

תוספות מסכת מגילה דף לא עמוד ב

ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי וגו' - ואין אנו עושין כן אלא מפטיר בירמיה שמעו דבר ה' ובשבת שלפני ט"ב חזון ישעיהו והטעם לפי שאנו נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב . . . והא שאין אנו מפטירין חזון בשבת שחל בו ר"ח אב משום דקיימא לן דאין אבילות חל אלא בשבוע שחל ט"ב להיות בתוכה ורב דאמר דמפטיר חזון סבר דהאבלות חל מיד שנכנס ר"ח ואין הלכה כן וכן פירש הר"ר אליעזר ממיץ ולכך אנו מפטירין שמעו וכן אנו נוהגין ע"פ מסכת סופרים שאנו קורין ויחל בתעניות ובמתניתין אמרינן שקורין ברכות וקללות.

Tosafot notes that practice in their area was not to follow this Gemara, but instead to read the pre-Tisha b'Av Haftorot described in פסיקתא (note: **I haven't been able to find this text of Pesikta yet**). Interestingly, they argue that the prescription of Isaiah 1:14 is inconsistent with the Halacha that mourning for the loss of the Temple begins only begins with the week that contains Tisha b'Av (see Mishna Ta'anit 26b and BT Ta'anit 29b-30a).¹ It is not clear to me why reciting Isaiah 1:14 on ראש חודש אב is any more inconsistent with this rule than reading this verse as part of מפטיר חזון on the שבת which precedes Tisha b'Av (which is still not the week of Tisha b'Av). Further, it is not clear why this Haftorah is any more "mourning practice" than the other Haftorot of rebuke traditionally recited Perhaps Tosafot is simply saying that we should not follow רב's opinion as the Haftorah, because the halacha does not follow his opinion on other matters concerning Tisha b'Av.²

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה ד & יט

הלכה ד: . . . [ראש חדש אב שחל להיות בשבת מפטירין חדשיכם ומועדיכם שנאה נפשי . . . הלכה יט: נהגו העם להיות מפטירין קודם תשעה באב בשלש שבתות בדברי תוכחות, שבת ראשונה מפטירין בדברי ירמיהו, שנייה חזון ישעיהו, שלישית איכה היתה לזונה . . .

Ramba"m sites the Halacha in accordance with the Gemara, that Isaiah 1:14 is recited as part of the Haftorah for שבת ראש חדש אב. He also mentions as a מנהג (seemingly here meaning an acceptable practice not attested to in the rabbinic sources) to have special Haftorot for the three weeks before Tisha b'Av.³ **Note that Ramba"m's Haftorot are different than common practice. Chazon (Isaiah 1:1 through at least 1:14, presumably, but perhaps going through 1:20) begins with the second shabbat, while the last Haftorah includes and/or begins with Isaiah 1:21 (איכה היתה לזונה).** He does not mention the recitation of שמעו דבר (Jeremiah 2:4) which is commonly recited as the second of the three Haftorot. Note that this obviates the question of whether the three haftorot before Tisha b'Av overrides the reading for שבת ראש חודש אב, as they are one in the same!

¹ This is quite ironic given the general Ashkenazi practice of extending certain mourning rituals to the so called "three weeks." One would have to presume that Tosafot would reject this practice.

² Regarding Tosafot's argument that we ignore the Mishnah's prescription of a reading for fast days, note that מסכת סופרים does not necessarily contradict the Mishnah. The Mishnah (Megillah 3:6, BT 31a) mentions that we read the ברכות וקללות on fast days, but this could well be referring only to fast days for rain. . . . ובתעניות של תשעה באב ושבע " states מסכת סופרים (יז: י). . . . אחרונות של עצירת גשמים, ברכות וקללות, אבל תעניות אחרות, ויחל משה, . . . accepts this as halacha in רמב"ם. הלכות תפילה יג: יח.

³ He mentions the seven weeks after as well, though I have deleted that text.

הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה ד

[ב] וכן איתא פרק בני העיר וכן צוה רבינו אפרים וכן רבי יצחק ב"ר יהודה יצא מבית הכנסת בכעס שלא שמעו לו לעשות כן בגרמיז"א וכתב רבינו שמחה אבל מה נעשה המנהג עוקר את ההלכה ומפטיר דש"ח כסדרן וכן כתב בספר המצות שראש חדש אב שחל להיות בשבת שנהגו להפטיר שמעו דבר ה' אמנם אנו נוהגים להפטיר השמים כסאי ע"כ:

הגהות מיימוניות הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק יג הלכה יט

[פ] אבל אנו נוהגים להפטיר דברי שמעו חזון סימן דש"ח וכן איתא בפסיקתא עד כאן:

Hagahot Maimoniot notes some consternation regarding the failure to follow the Gemara's indicated Haftorah for ראש חודש אב, including one Rabbi walking out of shul angrily (see, it even happened back then)!

טור אורח חיים סימן תכה

ראש חודש שחל להיות בשבת . . . [מפטיר השמים כסאי ואפי' ר"ח אלול שחל להיות בשבת מפטירין השמים כסאי ולא עניה סוערה ואין מזכירין של ר"ח בהפטר . . .

Tur mentions שבת ראש חודש אב, stating that there is no exception for the 7 weeks of consolation. He makes no indication concerning the Haftorah for ראש חודש אב.

בית יוסף אורח חיים סימן תכה

ומ"ש רבינו ואפילו ראש חודש אלול שחל להיות בשבת מפטירין השמים כסאי וכו'. ז"ל המרדכי בפרק בני העיר (סי' תתלא סוף הגה"ה ראשונה) ואי מיקלע ראש חודש אלול בשבת אין מפטירין השמים כסאי כי אין מדלגין ז' דנחמתא ובספרד נהגו לדלג ז' דנחמתא מפני השמים כסאי ומפני ויאמר לו יהונתן (ש"א כ) שהן כתובות בתלמוד (שם) וכתב עוד שם בהגהות שאף על פי שהן כתובות בתלמוד אין בכך כלום שכבר כתבו התוספות בפרק כל שעה (פסחים מ: ד"ה אבל) דבכמה דברים אנו סומכין על הספרים החיצונים ומניחין דברי התלמוד וגם ראיתי כתוב שהר"מ ז"ל צוה להפטיר השמים כסאי והגהות מיימוני בפרק י"ג מהלכות תפילה כתב גם כן שתי הסברות והרב רבנו דוד אבודרהם (סדר הפרשיות עמי' שג) כתב שאין מדלגין תלתא דפורענותא וז' דנחמתא בשום הפטרה אחרת כלל והוא היה בקי בהני מילי טובא ולכן ראוי לסמוך על דבריו וכן נוהגין להפטיר ז' דנחמתא גם כשחל ראש חודש בשבת ואחר שגמרו ההפטרות אומרים פסוק ראשון מהפטרות השמים כסאי ופסוק והיה מידי חודש לזכר שהיום ראש חודש:

recognizes that Tur does not seem to make the special Haftoras around Tisha b'Av an exception to saying השמים כסאי. However, מר"ן, however, accepts the view of those who say that ראש חודש אב should not interrupt the Tisha b'Av related Haftorahs. The fact that השמים כסאי is found in the Talmud is not considered relevant to deciding if it overrides the special Haftorahs around Tisha b'Av, based on Tosafot's analysis (בית יוסף references a different Tosafot with the same message). A suggestion is also made to add the first and last verses of the Haftorah for Rosh Chodesh. Like Tur, מר"ן makes no mention of the Talmud's prescription of חדשיכם שבת ראש חודש אב for ומועדיכם.

שולחן ערוך אורח חיים תכה:א

ראש חודש שחל להיות בשבת . . . [מפטירין השמים כסאי . . . חוץ מראש חודש אלול שחל להיות בשבת שמפטירין עניה סוערה. הגה: ויש אומרים השמים כסאי (טור ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים) וכן נוהגין במדינות אלו. אבל ראש חדש אב שחל להיות בשבת, מפטירין שמעו (אבודרהם ומרדכי פרק בני העיר ומנהגים), וי"א השמים כסאי וכן עיקר במקום שאין מנהג, (ת"ה סימן י"ט ומנהגי מהרא"ק). ואם אירע ר"ח בד' פרשיות, מפטירין בשל פרשה (מנהגים), ועיין לקמן סימן תרפ"ה.

ראש חדש אב overrides all other haftarot, except where עניה סוערה overrides. מר"ן says the practice in his area was to recite השמים כסאי (he does not say if he agrees with this practice, but he probably does). He says the practice is for to override השמים כסאי on אב, but he disagrees with this practice and believes that where this practice is not set, השמים כסאי should be recited. He also mentions that השמים כסאי would not override any of the "4 parshas" from Purim/Passover time.

CONCLUSION: It seems to me best to follow the prescription of the Gemra, and recite Chazon on שבת ראש חודש אב. Per שרירא גאון, this recitation should begin with Isaiah 1:1 and continue through Isaiah 1:19 (or, if the rest of this chapter is not going to be recited on the next Shabbat, one could continue as far as Isaiah 2:5). On the subsequent Shabbat, which would be ערב תשע באב, the Haftorah could follow the two suggestions provided by שרירא גאון (Jeremiah 6:16 or Isaiah 22:1), or, as indicated by רמב"ם, the continuation Haftorah Chazon, beginning with (or at least including) איכה היתה לזונה. Ramba"m's practice would be logistically easiest, as this reading would be part of Haftorat Chazon in most printed chumashim. Although the above is not the general custom, following the Talmud is preferable to following a custom which may well have developed accidentally. Tosafot's argument that the opinion of the Talmud should be rejected because it represents the opinion of רב, who held that mourning practice should start from ראש חודש אב is not particularly convincing. Nor is the argument that we should reject a Talmud based on a practice supported by a less than canonical source (Pesikta).

It is worth pointing out that there is clearly some discretion as to choice of Haftorah, as demonstrated in BT Megillah 31a: תנו רבנן: . . . יום טוב האחרון של פסח קורין ויהי בשלח ומפטירין: משך תורה קדש וידבר דוד, ולמחר כל הבכור, ומפטירין עוד היום. אמר אביי: והאידנא נהוג עלמא למיקרי: משך תורה קדש ובכורא. In truth, the requirement of reading Torah and Haftorah is probably fulfilled by reading any section of Torah and Prophets. The question is what reading is deemed most appropriate. It seems to me the Haftorah specified in the Talmud is most appropriate. The current practice of reading שמעו דבר שבת ראש חודש אב is most troubling because of its lack of any reference to ראש חודש אב, which seems to be one of the factors leading to the choice of Isaiah 1:14 as a proper reading for שבת ראש חודש אב. The suggested band-aid of adding the first and last verses of the regular Haftorah for שבת ראש חודש אב of course is troubling in that it violates the precept of אין מדלגין מנביא (BT Megillah 24a, cf רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת) (שולחן ערוך אורח חיים סימן קמד סעיף א, כפים פרק יב הלכה יג). Reading the standard Haftorah for שבת ראש חודש אב is better, as it makes reference to ראש חודש אב. Although it has less of the sense of rebuke that seems to also lead to the choice of Isaiah 1, there are at least some critical words in the regular Haftorah for שבת ראש חודש אב. Nonetheless, the choice of Isaiah 1 seems most appropriate.